

דברי הימים

חדשות העבר

Chronicles
REVUE OF THE EAST

(37 B.C.E.)

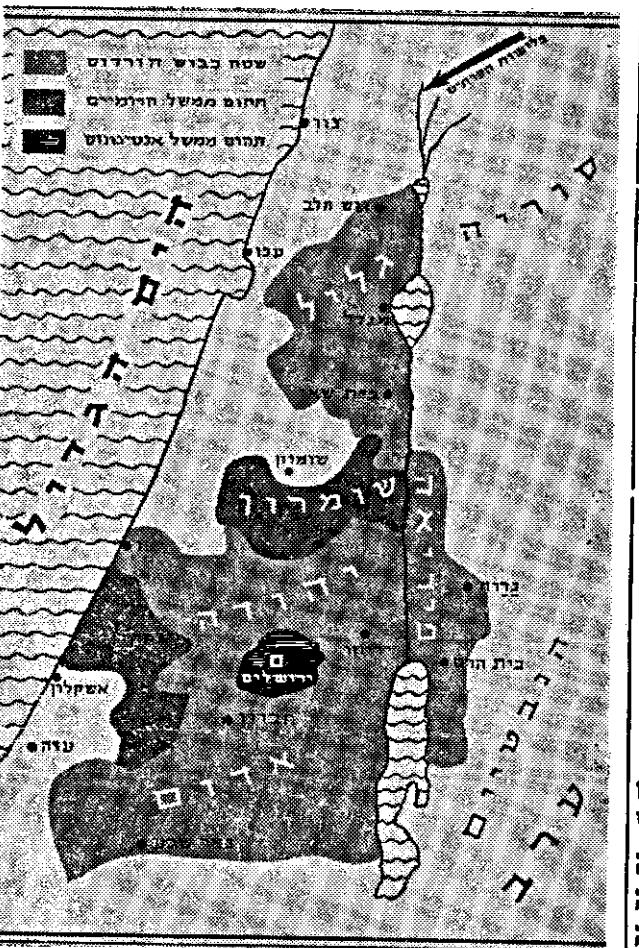
ירושלים, ט"ו בטבת, ג'תשכ"ג ליצירה

גליון 5

הגליל בידי האויב ארבל נפלה אחרי קרב נואש

ציפורי (שרות מיוחדות) — ההתנגדות המאורגנת של נאמני המלך אנטיגונוס בגליל פסקה עם נפילתו של הכפר ארבל, והגליל כולו נמצא עתה בידי כוחותיו של הורדוס.

הודות לכוח צבאי גדול שנערך לא יוכל להתמודד לעולם עם כני יאלי חיליים רומיים על ידי חורין קרוב בין כוחות שקולים הורדוס להתגבר על היחידות האחר רק הודות לעדיפות המספרית

ירושלים מקווה לעזרת הפרתים

— מאת כתבתנו הצבאי —

אנו מקווים שהצבא הפרתי ייחלץ עד מהרה לעזרתה של ירושלים הנצורה, כי דבר גלוי הוא שבשביל הרומאים אין ירושלים אלא מקצצה להתקפה רבתי נגד ארץ הפרתים, — אמר אתמול מפקד העיר המפקד הוסיף כי לרומאים ית רונות רבים על כוחותינו המגנים על העיר. עולים הם עליו במספרים — אמר — במידה מכרעת, ומרשים הם לעצמם להטיל בשר אדם אל תוך הירדה הרוחתה של המלחמה ללא הפוגה, בעוד שחילי נגד אנו אינם יודעים מנוח וזמן רב. עמידת הנבחר של ירושלים על נפשה הפליאה רבים וחזקיה מה גדול יתרוננו המוסרי העתיד לנו להתגבר על עדיפותו של האויב. אף על פי כן אין להתעלם מהכוחות האויבים שרוכזו על ידי האויב, המונים לפי אומדן מהימן אחד עשר לגיונות רגלים וששת אלפים רוכב, בימ, חוץ מתחילתו שבה מסוריה והחיליים שנמצאו במגדלים לא יכלו ואף הוא מונה אלפים רבים.

„המלך לא פעל דבר בשנות שלטונו“...

נשיא הסנהדרין מתנגד למלחמה

חושש שירושלים תיחרב.

„הפרתים לא יבואו“

— מאת כתבתנו בסנהדרין —

נודע לי מפי יודע-דבר ומתן בין הצדדים, יש ששמעיה, נשיא הסנהדרין, אבטלין מזדהה בנידון זה רין, סבור שיש לסיים את המלחמה על ידי משא-וזה.

האדומי אינו מסתפק בכתר החשמונאים ורוצה גם את ירושלים

הורדוס נשא לאשה את מרים החשמונאית בת אחיו של המלך נפלה קרבן למזימות סבה

שומרון. — הורדוס האדומי נשא כאן לאשה גונוס. נישואין אלה הם בטוי למצב העגום בו נמצאת ארצנו האומללה בימים אלה. מרים הנאה והאצילית, נכדתו של המלך אריסטובולוס השני הגדול המודח, הורקנוס השני, שקשר את גורלו עם הרומאים ועם הורדוס.

מרים מובלת לחופה... בליל

בקולות ההסדה והנהיג — קיתון של אמנות ישראל ובנותיהן ששיכלו בניהן, שנחלמו במעליהן. „מגן החשמונאים“ בשומרון לא מורגש כלל מחסור של שנת שמיטה, שכן, בזמן החיליים את כל הכפרים הסמוכים כדי להלם ציא את השפע בימי גוסיא אלה. הורדוס ערך סעודה לכל אורחיו, לא חסר בה דבר. יתר על כן: הוא אף הוסיף וצוה כי יארכו החגיגות שבוע תמים. בסעודה שנערכה על ידו השתתפו הורדוס להציג את עצמו כמגן החשמונאים הנהיג להשמת שאר מותיהם. הוא התרברב ואמר שיהיה בקרב בירושלים.

ירושלים, המטה הכללי. — כוחותינו הדפו במשך היום את התקפותיהן העזות של פלוגות המחץ הרומאיות שנעזרו באילי ברזל וכלי-מלחמה אחרים. המלך אנטיגונוס סירר בכל גיזרות החזית ועודד את מגיני ירושלים, שהרומאים בפקודו של המצביא סוסיוס ובשיתוף פעולה עם כוחות הורדוס האדומי השלימו אתמול את כיתורה, — על כך מסר אמש מפקד צבא יהודה בירושלים.

סומרו מוסף להודעה זו את הפריטים הבאים שנמסרו לו ממקור רות מוסמכים ביותר: מסקר צבא ירושלים ביצע שלוש את העברתם של מחסני המזון והציוד-המלחמתי שבכפר הסביבה ורכיב בעיר את יחידות הצבא שהוגו מתוך לחומות, לאחר ששרות המר ידעין מסר על כך שלגיונות רר מאיים נוספים מתקרבים לעיר. לאחר ידיעה זו הוברר, שתוך עשרים וארבע שעות תהיה ירושלים מכותרת מכל עריה — והאויב לא יתאמה ויפתח מיד בהתקפה לשם גילוי מקום תורפה ופריצת החומה. כוחותיו של הורדוס האדומי נצרכים בצד לגיונותיו של סוסיוס

המלך דחה את האולטימטום!

סיונו האחרון של הורדוס להכריע את התנגדותו בהבטחות צבאיות נכשל לחלוטין בדחת המלך אנטיגונוס את האולטימטום של האדומי וכן בריתו המצביא הרומאי סוסיוס. בהסכמתו של סוסיוס שלח הורדוס משלחת שהתעצבה ב שערי הבירה הודיעה בשם שלוחת:

„אנו מוכנים למחול ולשכוח את עוונותיהם של כל אלה אשר התנגדו למלכם החוקי ועמדו לצד זה המכונה המלך אנטיגונוס. לא תהיה קומת ולא יוסל כל עונש — לא ברבוס ולא בנפש — אם יפתחו תושבי ירושלים את שעריהם ויפסיקו כל פעולות התנגדות.“

לאולטימטום זה נשלחה תשובה הבאה, חתומה ע"י ארי טיגונוס בשם כל תושבי ירד שלם: „אם ממשלת רומי חושבת כי אין לי הזכות לשבת על כסא המלוכה בירושלים משום שכבשתה בעזרת הפרתים, מוכן הנני לוותר על כתר המלוכה, אך ויתורי זה מונח בכך שצו החשמונאים יבן למשפחת הכהנים יבוא תחתיו — ולא יהיה ממוצא אדומי, שמלוכה וכחונה לא נודעו בשבילנו.“

בבית הרה"ב מפקדיהם מבטיחים כהירות מתוך שבועות אחרים יהיה הורדוס מלך בירושלים.

אנשי הורדוס השלימו את הקמת מגדלי המצור על שלוש הסוללות ששכרו, וקירוב לודאי שישתתפו

תכניות לבינוי שומרון

כשעת תחנתה הכריז הורדוס חגיגת שיבנה את שומרון מחדש, ויחזיר את עטרת העיר ליושביה. אמנם ירושלים, בירת יהודה מדור, תהא עירי המלוכה, אולם גם שומרון תהפך לקריה נאה ועשירה.

הזהר! מרגלי האויב מאזינים לדברך

המכרעת הצלית הורדוס לנצח. ית רונות של לוחמינו, שגילו התנגדות נמרצת על אף היותן רעבות, לבר שות בלויים וכמעט ללא נשק. הורדוס נאלץ להקדיש כמה וכמה חרשים להרחבתה של התנגדות זו, ואף למד את הלכת שבצבא שכירים

מהלך הקרבות

לכית יפו ע"י הורדוס, פתחה את הדרך להתקפתו והמערותו אל עבר הרי הגליל וכפריו. גודויו פילסו דרכם לצפון, כשהם רוצחים ובוזים בכל מקום בו דרכה כף רגלם. בתחילה נדמה היה שהמגינים יוכלו לעצור בעד צבאו, אך לאחר שקיבל תגבורת מאת שר הצבא הרומאי חוסידיוס, אילץ את כוחות ההתנגדות שלנו להיטג מספחי המישור אל אזורי ההרים. מכאן ואילך התנהלה המערכה בשטח גרילה וכוחותינו היו מתר קשים יחידות רומאיות מבודדות ומנתקים את דרכי אספקתן. לאחר נפילת ציפורי התרכזה התנגדותנו בכפר החשוב ארבל, בו נלחמו אנשינו עד הסוף המר.

שירות ההתנגדות לחתה גל של הנצואות להורג בידי קלסי הורדוס. מפסחות שלמות וברותו, כפרים נמחו כליל מעל פני האדמה.

היום הזה נשאוא כל העינים אל ירושלים, בה בוערת עדיין שלהבת הדרור, המאירה לבותיהם של נאמני יהודה הנאנקים תחת עול האויב בגליל הכבוש.

לוחמי הגליל נוהרים לירושלים

אלפים מלוחמי הגליל שברחו אל ההרים מנסים עתה להסתגל דרך קחי האויב ופלוגות הסיוע שלו ולהגיע לירושלים, כדי להצטרף לגיני הבירה. בשבילם ההרריים אירעו התגבר שויות רבות בין לוחמים אלה לבין יחידות רומאיות. לשני הצדדים ישנן אבדות רבות.

כך נפל גיבורי הגליל

מהלך הקרבות מפי קצין-ישר של צבא המחתרת

מרחמים למי בני להכיל כמנין חילים ויותר. כלובים אלה הורו בעזרת כבלים חזקים עד לפתח המערות בתוכם מצאנו מחסה, ובעזרת מוטות ברזל מחודדים, שנבנו במיוחד למטרה זאת, אלצו את חילינו התבזיים לצאת את המערות. גיבורינו אף כי ראו שמצבם נואש לחלוטין — עדיין לא אבו להכנע. הורדוס הדועדוע למראה אהבת חופש זאת ללא מיצרים, שבטאה את עצמה במעשי קורשים אלה. הוא הציע וחזר והציע להציע להנכיח לנו ולסלים את מלחמת הדמים במחיר הצלת חייהם ורכושם. אך לא נמצא אחד אשר נענה להצעה זאת. למות קדוש ביותר של גבר זה היה אלעזר הקוהן. בצוואת עם אשתו ושבעת בניו הסתתר באחת המערות. אך הרומאים, באמצעות כלי המשווה השטניים שבדיהם, מצאו אותו במקום מחבואו. הורדוס עצמו נוכח במקום. מותו אני לך את דרך היציאה — עזק הורדוס — אל תתעקש! — אך עד מהרה נשמע התשובה מעמקי המערה: "אין דרך היציאה! אלא תוכל לעבוד רומאי. איש מן המשתמשה לא נכנע; כלם מונו עד אחד באנשיהם חפשיים. אלעזר עצמו התנצל אל הגוי המשתמר מתחת ברע האחרון ממש, ועק: "ראה הורדוס, בנם של אדומים ועובדים! שם אתה את עצמך כיהודי, ובכך ראה כיצד מת יהודי המעדיף את החופש על גוי כל!"

הם ניסו לסחוט ידיעות מפי נשים וילדים חסרי מנוח — אך לשוא. גם ילדים וילדות רבים בשנים הגיעו אל הורדוס במעסה החשכה, כשבפיהם כל הידיעות הדרושות, ולמחרת הוקשרו שירת המזון של הרומאים ופשיטות נערכו על מחסני הנשק שלהם. אכן שימוש יעיל השתמשו בהרבותיהם.

פרו של הגליל — ובהם התראה חמורה לכולנו.

משתתנו כולה השתייכה למחנה חוקיה. אחר המחתה של מנחם היגנו נשאנו מאוזנים והתמחיתו בשויות מלחמת זעירה. מפעם לפעם היינו עורכים התקפה על יחידות רומאיות. לרומי נמסר שהקרבות שכבו וכי שקט הגליל. כל כן הייתה זאת הפתעה לא נצמח על עיקר לחיילים רומיים רבים כאשר נתקלו באנשינו. קציניהם היו נוקטים אמצעי זהירות לפני ששלחו יחידות סיור להרים. הורדוס היה אז בתורו, ואנו ידענו מיד כי רומא תעטרנו בכתר הזה. "ראה, יראה ויכבוש" — כדברי אמריתו הידועה של קיסר. אבל הורדוס אינו דומה לקיסר והגליל אינו כמזרים. מכל מקום לגבי צינן זה היה עליו להחלם על כל צעד ושעל. ותחלה ניסה לשחר את הרי הגליל.

ברחוב... אך זה דברי אליך: רומי כלה תכלה בעוד שהגליל תחשי יהיה!

אל תבטחו בנדיבים... כפיון הטובה של יוליוס קיסר

יוליוס קיסר נתפרסם כיהודי יהודים. הוא היה בעיני היהודים גם איש גיב לב וכוזא להזכר בכך שהיה ידיו החשמונאים. אבל... אל תבטחו בנדיבים: הוא נהיה גם ידיו האדומים. חופשיים, המצביא הרומאי המהולל, שהזנוק להכריע בריב האחים ביהודה, התקל לכושש ופגעה וחובל לרומא כשבו את מלכנו המנוח אריסטובולוס ואת כל משפחתו. בתוך זה את שני בניו: אלכסנדר ומלכנו הנכחי אנטיפטר. אלכסנדר נמלט בדרך, הגיע ליהודה, גייס חיל גדול וכמעט ששם קץ לשלטונו של הורקנוס ואסילו ערב את לבו לבשת אל ירושלים ולבנות מחדש את חומתה שנהרסה בידי חופשיים. הנציב הרומאי בסוריה, ריכז כוחות גדולים ומיהר ליהודה. כדי להציל שם את שלטון רומי. לא קלה הייתה מלחמתו בבקדמון החשמונאי הגביר אלכסנדר, אולם עדיניותו המסורתית הכריעה את הכף ובקרב בקרב ירושלים נפל חיל 3,000 יהודים, 3,000 נשבו. אלכסנדר הסתגר. ששארית אלו במבצר קיבל אגרת מבניינים בה נאמר במלחמה. מבצר של המבצר היה לאחר יאוש, אולם אלכסנדר נכנע רק אחרי שהושגה משרת מסייעת בין אמו (שהשגה לשלום בעלה ומשפחתו השבויים ברומא) לבין בניינים. אלכסנדר פתח בפני בניינים את שערי המבצרים הורקניה, מכור ולבסוף גם אלכסנדריון. לחמיו של אלכסנדר קיבל חנינה, אולם הוא עצמו נשלח לרומא.

לא ארך הזמן והמלך אריסטובולוס עצמו ברח מרומא יחד עם בנו, מלכנו אנטיפטר. הוא הגיע ליהודה וקרא למרד נגד הרומאים. וריבם החלו לנהור אל מחנהו. אך המלך לא הספיק לארגון צבא גדול. הרומאים התגברו עליו, המשת אלים מאנשיו נפלו בחרב, והוא עצמו בראש ארבעים בא למבצר מכור (שנחרס ע"י בניינים), חיזק את המבצר והחליט להמשיך בהתנגדות. עדידיהם סיירו אחר כך, כי בהנהגת הרומאים עליו ולחם המלך אריסטובולוס בגבורה ונפלא ועמד במנהיג יומיים. לבסוף נפל בשבי והובל שוב לרומא יחד עם בנו. מלכנו הנכחי, אולם המלך הרומאי קיבל אגרת מבניינים בה נאמר שהנציב הרומאי הבטיח לאשת אריסטובולוס כי בניה יוחזרו ליהודה בשכר המצודות שפסדו לו במונו הודות להתערבותה. הסינס החליט לקנות בפעולה זו את לב היהודים והיה בטוח שהמלך החשמונאי ובניו לא יישאו את חובותיהם נגד רומי. הם סעו בחישוביהם: אך החל בבניינים להתכונן למלחמה בפתחים והנה עברה רוח מרד בסוריה — ומיד ניצל אלכסנדר בן המלך אריסטובולוס את ההזדמנות. התקומם שוב, אסף צבא את ההתקיים לבקע את הרומאים מארץ יהודה. צבאו של אלכסנדר מנה הפעם רבבות ובניינים פתח להתמודד אחר. הוא שלח את אנטיפטרס להפנות את לב המורדים מאחרי אלכסנדר, ובמדה מסייעת עלה הדבר בידו. רק עקב ערמתו של האדומי הגבויים בא האסון ליד הר תבור, בו הובס הצבא היהודי על ידי הכר חות הרומיים האדירים. המלחמה נמשכה עוד עד שהגיע ליהודה המצביא הרומאי קסיוס. הוא כבש את מבצרים שבגליל ומכר שלר שים אלף יהודים לעבדים. הוא רצח (בעצת אנטיפטר) את המפקד היהודי פיתולאס, לשעבר סגן מפקד הצבא בירושלים, שהצטרף לארסיס טובולוס. אולם את אלכסנדר חשש לרצוח ולכן הכבית אותו. "לכרות ברית ולשבת במנוחה".

אך המלך החשמונאי ובניו לא היו מוכנים לשבת בחיבוק ידים. וכן גם באה השעה הגדולה בשבילם: חופשיים והסינס ברחו מרומא ויוליוס קיסר נטל את השלטון לידי. הוא קרא דורו למלך אריסטובולוס, הפקד בידיו שני לגיונות ושלח אותו לסוריה בהיותו בטוח שארסיס (המשך בע' ד')

ממשלת הורדוס. אך מדוע, לאחר יובל שנים, אין אנו מוכרים עדיין יחידים, על אי העובדה שמה זמן רב נתעברנו בעם היהודי? ללא ההתנגדות העזה והכוח העמוק האלגי, היו כל בני אדום יהודים כשרים ונאמנים. הערכת המערכת: אנו כותבים במיוחד "הורדוס האדומי" לא כדי להעליב את בני אדום שנתגברו, או שאבותיהם נתגברו, אלא כדי להדגיש שאין הוא יכול למלוך על מאים הורדוס, שהתאחד להפגין

...אויביו רבו ועצמו במספרם מדי יום ביומו. יתר על כן, הופיע אויב חדש — השלג הכבד שירד שיבש את הקשר בין עמדות החלוצין שלנו והוציאן למעשה מכלל שר. משה, מצותנו, העיר ציפורי, גל כזה בידי האויב. עיקר כוחותינו מצא מחבוא בכפר הצנוע ארכל, בעוד רבים אחרים הסתתרו במערות לאין ספור המצודות בשטח זה. המערה נמשכה יומם ולילה, ואמר גם הצלחנו להכות ולהניס את האגף השמאלי של צבא הורדוס. הורדוס עצמו, אשר אותה שעה כבר שם עצמו ככובש הגדול של הגליל, חיב היה למרד ולהחליף לענות מייסותו, בראש צבא גדול. נאלצו להיסוג הורדוס ששבע רצון מפע' לי בודיה העניק כאות הערכה מאה וחמישים אורכמונים לכל חיל במחנה. אך אנו לא חוסלנו, עדיין קיימים היינו. מעמקי מערותינו מביאים היינו ופושטים בשירות גלילי במתנולות ובזיזיות הסיור של האויב. עד כי צבאותיו המנצחים של הורדוס צפו סכנה בכל אשר טו. כאין בריה, היה עליהם להתכנס אל מאחורי חומות בבורות... אז חל שוב מפנה. הורדוס, או אולי אחד ממצביאיה, מצא פתרון לכעיה: נבנו כלובי ברזל שהיו

מיוסדים אלו עלו בבורות למחנה, כשעובת מקום זה כדי להמשיך במסע הביקורת של שטחי הקרב לפני חזרי לירושלים. או ידעתי לעלות יום אחד, חזר — הרי לא יתכן כי כבר נסתיים הקרב האחרון עם רומי.

לפני עשר שנים

כששמעיה הכריח את הורדוס לברוח מן הארץ

(שהיה אז חבר רגיל בסנהדרין) ובקול צלול פנה אל חבריו: "חברים! מעמד זה אינו רגיל כלל ועיקר. שעה שמפיע הנאשם לפני ריגיו עליו להיות לבוש שתורים ושערו צריך להיות בלתי-סרוק ולבו מלא חרטה וצער. ואילו הורדוס, לעומת כזה, נוגה בדרך אחרת לגמרי. בא לפגוע לבוש כמלך, שערו נודף ברשם, ואף את שומרו הביא אחר. אלה באו לע- שות את דברו ולהרוג בנו אם נחייבנו בדין. אך לא אותו מאשים

את נאמנותו לאדוניו הרומאים, שלח משלחת עונשין נגד המתמרדים. ואמנם, עלה בידיו לחפוש ארבעים וחמשה איש, ובגיהם — חזקיה מנהיגם. מבלי לצפות להוראות מירושלים, ללא רשות מהסנהדרין (אשר היה בסידיין יחיד שבסמכותו לגזור פסקדין מות) וכן גם ללא כל זכר למשפט ציחה הורדוס להורגם גל של זעם עבר על מני הארץ כנגד רוצח ערפנים זה, ואמנותו הקרבנות הלבנו לירושלים ודרשו

שמועות משמועות שונות מזה הלכות על עמדתו של שמעיה, נשיא הסנהדרין, והן מורות בעיני אלה שנוכחו במשפט הגדול נגד הורדוס למנו עשר שנים תקופת עשר שנים אינה ארוכה, אך נראה כי ימים כיסרים הלאים מאורעות כרימון, גושים לקצת את זכרוננו של ההמון. הגליל היה מולחם של לוחמי החופש הנלהבים ביותר. הם לא קיבלו את צעת הפשרה של המנ בירושלים, וכן דחו את הצעותיו של הכהן הגדול והפתח

אני על יחסו זה — אתכם מאשים אני! המוכנים אתם לשכן את חייכם למען הצדק? דעו לכם שנאשם זה עלול לבוא היום, להעניש אתכם ואת הורקנוס כאחד. נאום רב אומץ זה השאיר רושם רב וכל האוירה נשתנתה. הנשיא הורדוס ראוהו רשות של הורדוס להמתין מחוץ לבית הדין והם צייתו להוראה. כך החל המשפט כנגד הורדוס הנאשם ברצח. אך משום שה' דורס אנטיפטרס הורקנוס, שדחו את ישיבת בית הדין, התחמק הנאשם מספק דין צדק וברח זמנית לסוריה.

נקמת דם בניין השפוך, מאת הורדוס כהן גדול, אלא שהורדוס נדבר עם הורקנוס שביחיד לא יחייבוהו בדין. לאהר הסדרים מוקדמים אלה, קיבל הורדוס את ההזדמנות להוסיף בירושלים לדין. הוא הופיע בפני בית הדין לבוש בגדי מלכות ואחר שומרי ראש. בהופעה זאת העמיד את עצמו לא כנאשם אלא כנכמלך המבקר בבית-דין של מדינה שמנה משראו השופטים יחס כוון זה, גבר כו. השטילו ראשיהם בפתח מפני האורח ולא העזו לפצות פה. במבצ מבוכה זה, קם שמעיה

ובעל הרעה הרופסת. בכל מקום בו נמצאו כוחות האויב, פשוטו פשוטו רב נתעברנו בעם היהודי? ללא ההתנגדות העזה והכוח העמוק האלגי, היו כל בני אדום יהודים כשרים ונאמנים. הערכת המערכת: אנו כותבים במיוחד "הורדוס האדומי" לא כדי להעליב את בני אדום שנתגברו, או שאבותיהם נתגברו, אלא כדי להדגיש שאין הוא יכול למלוך על מאים הורדוס, שהתאחד להפגין

דברי הימים

ירושלים, ט"ו בטבת, ג'תשכ"ג ליצירה

לאלה העוקבים בשימת לב אחרי מהלך העניינים, יתברר ללא כל מאמץ טיבו של המשחק הפוליטי שמשחק הורדוס. לנו מודיע הוא כי מטרותיו הן להרחיב את גבולותינו ולהעלות את חשיבות עמנו בתוך חוג ההשפעה הרומאית. הוא מצביע על יחס המסחר המתפתחים עם רומי, ומדגיש הורדוס את יכולתו להשיג את כל הניתן להשגה מתהפך כוח המדיניות הרומית לתועלת "עמור" מלכותו. כפי שנמסר, אמר הורדוס כי בשום פנים ואופן אין בכוחנו להתערב בענייני הדת ואף לא לעכב או להכשיל את החלטות הסנהדרין. ואמנם, לו היו כל הדברים הללו של הורדוס דברי אמת — מה היה לנו לטעון כנגדו? מדוע צריכים היינו להתניחם בהשגה אל כל היוצא מפיו רק מפני שבעבר הריבה לחטוא ולהרע? לכל אדם ניתן לכפר על מעשיו הרעים ולהפוך לאדם חדש בעל דרך חדשה. מדוע עלינו נמנע אפשרות זאת מהורדוס?

— אולם אנו נטען נגדו ונתייחס בהשגה אל כל היוצא מפיו — כי אין זה ענין של העבר בלבד, של היום או מחר. עמנו מתעב אנשים בעלי אופי ונשיות כהורדוס. כופרים אנו בהחלט בכוחו של הורדוס לכס המלכות, ואף אם כל טענותינו הנוכחיות אמת הן!

אין כל סיבה לפקפק בכשרונותיו של הורדוס בעולם המדיניות ואף לא בסיסו להידוק הקשרים הכלכליים לטובת ארצנו. כן אין אנו מטילים ספק ביכולתו להגדיל את שטחי ארצנו ולהאחדה. כבימי תורה-התורה של נשיאות יוחנן הורקנוס. אך כל אלה מהווים רק צד אחד של המטבע. תכליתו של הורדוס שונה בתחלם מזו שלנו, שהרי הורדוס מעונין בפריתו ארצנו כדי להוסיף טובה לרומי ולהשיג את מטרותיו האישיות. ולכן הוא שואף לחקות את כל המוחק אצל הורדוס מאים כיפה ובעל ערך. משגת נפשו — להפוך, ארץ אכרים נחשלת זאת! למדינה חדשה תתה, משכילה ורחבת אופקים ועינה פקוחה לכל השינויים המתחוללים בזמנים חדשים אלה.

ובכן נבשל הורדוס, כי לא הבין את טבעו האמיתי של ייעודו אנו; אין הוא יודע מה משמעותה של ירושלים הכירה בעינינו ולמה רואים אנו בבית מקדשנו מרכז רוחני לעם כולו. רוח היהדות זרה להורדוס הגר האדומי. אין אדם יכול לאהוב את אשר לא יבין; אין שליט יכול לטפח ולרומם רעיון שהוא זר לו לחלוטין.

בין הורדוס לבין עמנו פוערת פיה תהום שאינה ניתנת לגישור. אין זו תוצאה מאכזריות המושל בלבד אשר אין להארה במלים. יש להארה גם כחולדות העובדה כי ברצונו של הורדוס להביא לארצנו את המכונה כפיו: התרבות הרד מית. לביקורתו הרבה במטרה זאת מסייעת בורותו הגמורה בענייני התורה. אך האם בו בלבד יש לתלות את האשמה?

אנו עצמנו נכשלו בתהליך הפיכתם של האדומים ליהודים. במי ידענו ונחמו את האפשרות לעשות את רוח היהדות לכה המניע ביסוד המדיניות היהודית; ועל כך, כשכופר רים אנו כיוונו בכוונתו של הורדוס לכס המלכות ובכוחותו בשתי ידים את "התרבות הרומית" — עלינו לתת דעתנו על כך, שלא סגיי בהתנגדות להורדוס. אלא עת לעשות למען הגשמת מטרותנו אנו.

נשואים על רקע מדיני אינם בבחינת חדשה אצלנו. רבים וכן שלמים הם מן המלכים והמושלמים. הנוהגים בנוהיתם לבתי מלכות כדי לכרות בריתות אדירות ולבצר את מלכותם הם, אך הנשואין שנערכו אתמול בשומרון לא היו נשואים פוליטיים במובן זה. אביה של המלכה החדשה לא הסכים לתת את בתו להורדוס. הוא הומת על ומדיניות יד בעלי בריתו של החתן לעתיד. אלכסנדר נפל במרד גליל נגד הרומאים. במערכה דומה לזו בה אנו נמצאים כיום. הורדוס נתן את ידו לאויב ועבר אל מחנהו ואביו אנטיפטר פנה אל המוני יהודה בקריאה שלא להצטרף אל גדודיו של "המטורף" אלכסנדר.

כאלו הן העובדות. ומי יודע אם לא ראתה מרים החשמונר נאיה כלילת היופי והחוכמה, את פניו התהדרות ואת עיניו האפלות של אביה שמת בעינינו. מבעד לכל החרד של נשף יום אתמול. לא לא אב בית המלכות נתן את המסכתו לגישור אים אלה היה זה סבה. הורקנוס חלש הדעת. הכהן הגדול המודה, הוא הוא אשר הקריב את הכלה הצעירה על מזבח תבכים מדיניים. למדינה לא תצמח כל טובה מקשרי גישואים אלה בין משפחת בני אדום לבין החשמונאים. מאחר שבכוחנו של הורדוס להרוס את כל שעבורינו נלחמו החשמונאים, הוא נלחם נגד אותם המוני עם אשר בימי יהודה המכבי הלכו את ההרים עמה וטובת ביתה ובעלה הגר האדומי. אין אנו מתכוו נים להרשיעה, כי נכון לה גורל מר ששום הרשעה לא תוכל לשוות לו.

אתמול היתה עומרת. עיר אויבנו, עדה לא לטכס נישור- אים אלא לטכס העלאת קרבן.

אשה ואם בישראל!

אישה ובן עומדים בקרב על משמר נפשותינו ועל כבוד עמנו!

בידכן להקל על סבלם!

איספו כל מה שתשיג ידכן

בנעל, בבגד ובמזון

כל אשה כאשר ידבנה לבה

את תרומותיכן הביאו לביתן של

יוכבד בת נפחא

שולמית מבית דוד הכהן

רבקה האלמנה

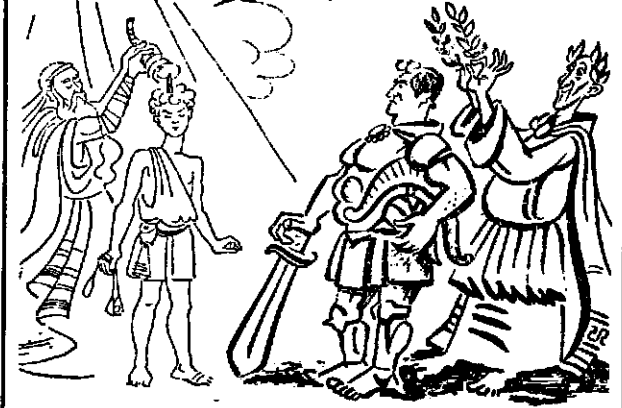
תושב ירושלים, שחזר ממסעותיו בין 300 ריבוא יהודי התפוצות, מתריע: סכנת סמיצה והשמדה מאיימת על הגולה!

מה בין צאצאי אדם לבין צאצאי דוד?

תושב ירושלים שחזר מסעור בגולה ואשר דבריו מובאים לעיל, פגש בדרכו יהודי מאלכסנדריה שהיה נוכח בחתונת הורדוס. היהודי האלכסנדרוני מסר לו את פרטי השיחה המובאת להלן שהתנהלה בין הורדוס לבין אחד הקרואים:

בעצמת נשף הכללות של הורדוס הציג אחד האורחים שבאו מהגליל, שאלה: האם יואיל הוד מלכותו להודיענו, באיזו דרך יועילו לדעתנו בישואין עם מרים בת-המלך לעשות את מלי כותו רצויה ומקובלת יותר על לב היהודים?

הורדוס ענה ללא מיקפוק: תשובתנו לשאלה מסתמכת על ניתוח דברי ימיה של אומה זאת. גדול מלכיהם ולחמיהם, דוד בן ישי, היה יונה של גר-צדק מבנות מואב — רות המואביה. מאחר שיתנוסס לא להספיק להשגת הכרה כללית בעם, נשא דוד את בתו של שאל המלך לאשה, אז קיבלתה כל שבטי

ישראל ובית דוד בן-ישי היה לסמל תקוות של המרששים, נראה כי הם מבכירים את נצר בית דוד, צאצאי עם מואב, על מני התשמונאים צאצאי הכהנים. ובכן, מדוע לא יהיה נכון חלק גדול מן העם להכיר בנו ככשרים לשלטון לאחר הנשואים?

נראה שתשובה זו הניחה את דעתו של השואל — ואף את דעת רוב המומנים, אך בעינינו, בעיני רוב העם היהודי, קיים הבדל גדול בין דוד המלך לבין המלך הורדוס. דוד נמשח למלך על ידי שמואל הנביא איש האלהים, ואילו הורדוס האדומי — מרומי באה לו מלכותו...

בין קהילות ישראל נכנסה בלבי רוח של א-מנוחה גדולה שהלכה וגברה עד שהייתה לפחד ומבוכה, והתחלת נותן את דעתי לסכנת הגולה האורבת לקיום עמנו. ראותי והנה הגלות שהגלו אותנו אויבינו מאונס הספה והיתה לגלות מרצון. נוכחתי כי אחינו, בשרנו ודמנו, בשרה ודמה של ארץ יהודה, הם את מלחמותיו וזי לקדשו על אדמת יהודה; וזי לשבח בין הגוים ולשלוט מדי פעם תרומת כסף או מנהג, להימנות מפרס פעמים בשנה בירושלים, לחזור לגולה ולהסתפק בהמנות הפנים למורת בשעת התפילה.

את קללת הגלות הנושכים היום יהודי התפוצות לברכה לעצמם. וכך מפורסם את כוחו ואת רוחו של ישי ראל בין האומות ומדלדלים את כוחה ואת רוחה של ארץ יהודה. וגם אין הם רואים את שתי הסכנות הגדולות המציצות מבין חרקי הקדיר לות במקומות מגוריהן והמאיימות על ראשי אחינו שם, ואשר אם כיום אין ירושמן ניכר אלא זעיר מה זעיר שם — הנה ברבות הימים יקומו ויתיצבו נגדם ביד רמה, והסכנות האלו הן: סכנת הספיחה והתבוללות מחד, שאם סימניה אנו רואים כבר עתה, וסכנת ההשמדה מאידך. מבני שתי הסכנות הגדולות — סכנת הספיחה והתבוללות, סכנת ההשמדה, תעמד שום קהילה מבודדת וקטנה בין זרים, אין עם ישראל יכול לנחל את מלוא כוחותיו כשהוא מפורד מן הארץ, כשהוא גוף אחד — כי עם ישראל לבדו ישיכון ובגויים לא יתחשב ולא יתישב...

בין קהילות ישראל נכנסה בלבי רוח של א-מנוחה גדולה שהלכה וגברה עד שהייתה לפחד ומבוכה, והתחלת נותן את דעתי לסכנת הגולה האורבת לקיום עמנו. ראותי והנה הגלות שהגלו אותנו אויבינו מאונס הספה והיתה לגלות מרצון. נוכחתי כי אחינו, בשרנו ודמנו, בשרה ודמה של ארץ יהודה, הם את מלחמותיו וזי לקדשו על אדמת יהודה; וזי לשבח בין הגוים ולשלוט מדי פעם תרומת כסף או מנהג, להימנות מפרס פעמים בשנה בירושלים, לחזור לגולה ולהסתפק בהמנות הפנים למורת בשעת התפילה.

את קללת הגלות הנושכים היום יהודי התפוצות לברכה לעצמם. וכך מפורסם את כוחו ואת רוחו של ישי ראל בין האומות ומדלדלים את כוחה ואת רוחה של ארץ יהודה. וגם אין הם רואים את שתי הסכנות הגדולות המציצות מבין חרקי הקדיר לות במקומות מגוריהן והמאיימות על ראשי אחינו שם, ואשר אם כיום אין ירושמן ניכר אלא זעיר מה זעיר שם — הנה ברבות הימים יקומו ויתיצבו נגדם ביד רמה, והסכנות האלו הן: סכנת הספיחה והתבוללות מחד, שאם סימניה אנו רואים כבר עתה, וסכנת ההשמדה מאידך. מבני שתי הסכנות הגדולות — סכנת הספיחה והתבוללות, סכנת ההשמדה, תעמד שום קהילה מבודדת וקטנה בין זרים, אין עם ישראל יכול לנחל את מלוא כוחותיו כשהוא מפורד מן הארץ, כשהוא גוף אחד — כי עם ישראל לבדו ישיכון ובגויים לא יתחשב ולא יתישב...

קללת הפזורה

ואף זו רעה חולה — כי הנה נמצאים כאלה הפזורים את התערב

הודעה דחופה!

אנו שמחים להודיע לקהלותינו שהגיעה לידינו כמות מסוימת של קרן מובהר לבתיבת מגילות

הבמות מועטה האיכות מעולה

הקופצים רבים היו ביי הזוכים

רפאל בן דוד ובניו שוק העיר התחתונה

בפני רבים מיקירי ירושלים נאם אתמול אחד מיושבי העיר, שחזר זה מקרוב ממסעותיו בארצות רחוקות ורבות והביא אלינו דרישת שלום מאחינו היהודים שם.

אנו מוסרים כאן את תוכן דבריו לא רק משום חשיבותם הרבה, — במסרים לנו פרטים על חי אחינו בארצות מושבם — אלא בעיקר בגלל בעייה אחת מיוחדת וחשובה ביותר שהעלה הנאום בסוף דבריו ואשר עלינו לתת את דעתנו עליה.

מבין הכלכלי של התפוצות

בתחילת דבריו מסר הנאום סקר מקיף ומעניין על מצבם המדיני והכלכלי של יהודי מצרים, סוריה, בבל ורומי — אלה הארצות שעבר והתעכב בהן בימי מסעו. כשלוש מאות רבוא מאחינו מפורדים היום בארצות אלו ובארצות רימות אחרות באפריקה, בספרד ובגרמניה — עד שאין כמעט מקום שלא יהיה בו יהודי. תפוצת ישראל גדלה מיום ליום ורבותה ביהדות בשנים האחרונות, שבהן אינו עובר כמעט יום שלא ייתחשפו בו יהודים חדשים על קהילות הגולה. היהודים תופסים עמדות נכבדות בחיי המדינה והכלכלה של מקומות מגוריהם ורישומם ניכר בכל אולם בכל מקום. ממשלת המסחר בדיהם ומעמדם מתבסס והולך. כן גדלה שטח שכינותם אליהם, על שבדרך זו הם תופסים מהם את הכבוד ואת המהירות. בעיקר גדלה שטח האוכלוסין היונים לאלו יש סיבות נוספות לשוא את אחינו בני ישראל, כי בעוד שהיהודים נהנים בארצות מגר רימת מפרה רבה של עצמאות מדינית, שוויון זכויות ויחס כבוד ואדיבות מצד השליטים הרומאים, הוראים בהם בני ברית — הנה

בפני רבים מיקירי ירושלים נאם אתמול אחד מיושבי העיר, שחזר זה מקרוב ממסעותיו בארצות רחוקות ורבות והביא אלינו דרישת שלום מאחינו היהודים שם.

אנו מוסרים כאן את תוכן דבריו לא רק משום חשיבותם הרבה, — במסרים לנו פרטים על חי אחינו בארצות מושבם — אלא בעיקר בגלל בעייה אחת מיוחדת וחשובה ביותר שהעלה הנאום בסוף דבריו ואשר עלינו לתת את דעתנו עליה.

מוצאם של שמעיה ואבטליון

הנאום, שנדבריו על תפוצות ישראל מוצאים לעיל, סיפר בין השאר שבמקומות שונים הוצגה בפניו השאלה בדבר מר צאם של נשיא הסנהדרין שמעיה וחברו אבטליון.

בתפוצות מנוצח השמיעה ששאלו גרים הם, יש אומרים, שנקרה של שמועה זו הוא — חצר המלך בירושלים.

בתפוצות מספרים מעשה בבן גדול (אנטיגונוס) שיצא מבית המקדש, והיו כל העם הולכים אחריה. כשראו שמעיה ואבטליון באים, הניחו אותו והלכו אחריהם. רבו כהן גדול וכאלו התבססו על שני התלמידים שהם — בני עממיים (גרים).

המול שיהק להורדוס פעמיים

מאת כתבתו הצבאי —

פעמיים היה כמעט בין הורדוס ובין המלחמה ופעם אחת ניצל אך ורק עקב פחדונום של כמה לוחים שניכלו לחסלו בקלות ותחת זאת נשא רגליהם וברחו.

כוכור יצא יוסף, אחיו של הורדוס, בראש חמשותף גדודים רומיים לירייה כדי לבול את תבואת השדה, אולם הגוים התנפלו עליו וחיזקוהו, צבא הארץ הושמד ויוסף עצמו נפל בחור.

בסרם עלה הורדוס על ירושלים, התלש לצאת לירייה כדי לנקום את נקמת אחיו. בסביבות יריחו נערך ערב אחד משהתגדל בולד לקציני ומקורביו, ואחרי שכל המסובים יחד עם הורדוס יצאו מהבית בו נערך אחד מהמסות, התמוטט הבית ונפלט לחל הרבות.

כן נחלץ הורדוס מסכנת בהסד הדעת ואנשיו ראו בכך אצבע אלר הים ויצאו לו שם של אהובי-אלהים.

בבוקר יצא הורדוס בראש צב אויבו לדרך, אך גם אשניו לא סב גו ידם בצלחת; כששת אלפים איש ידו מראשי ההרים והתולו להלחם ביהודה וכן חלוציה צבאו של הורדוס, גרומם באבנים והשילו עליהם תחיתות.

גם הורדוס עצמו נפצע קל בתחית בלעל.

הורדוס התריב אז חמישה מקר מות ישוב ורצח אלפים איש מתושי ביהם, ולאחר מכן חזר לבסיסו בכפר קטן.

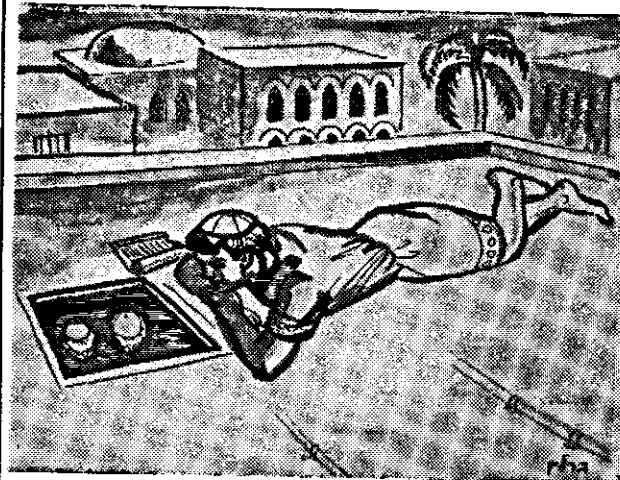
ההתנגשות הגלויה בשדה הקרב באה לאחר זמן לא רב, כשבראש הצבא אנטיגונוס שיצא נגד הורדוס והעמדו המפקד האמריקני פטוס. המעי רכה היתה כבדה ואכזרית. יש להריות שהורדוס נלחם בתורו-גושף להעלות על הדעת את מראה מנה של העיר בלי הקהילה היהודית הגדולה היושבת בתוכה.

הלשונות העברית והארמית הולכות ונעלמות מחייהם של יהודי אלכסנדריה ומחיי התרבות; אך לא רק משיתות התולק נעלמות הן, אלא אף משיתות קודש על עניני תורה, ואף ששה הגעו ועד התפילות והברכות הגיע. היותה הולכת ודוחקת את רגלי העברית וכובשת לה מקום נכבד בחייהם הרוחניים והחלוציים של אחינו.

הלל מבבל: כוכב דרך בשמי ההלכה

„קפא פעם על גג למען תלמוד תורה — מחמם כיום בתלמודו לבותיהם של חכמים...”

מאת כתב מיוחד

בשעות אחר הצהרים ירדה תשכה. הלל, תלם בן עינים בוערות ואמר: היכול אתה באמת ובהמים לעמוד בסרובך לתהיר לי ללמוד בבא, גם לאחר שהסברתי לך כי עברתי את לא הדרך הארוכה מבבל לכאן רק לשם מסרה זו? אתה יושב בכאן וטוען כי אין מקום עבדו? קשה מאוד היה להשיב אין האור חודר דרכה, ואילו העשן ושב רוח כפורה, החל העציר מבבל את חייו כאחד מתלמידיו המעולים ביותר. היות הקרה הקפאית, וכשמצאתי היה גשור נקשה וכך עם חסר רוח חיים.

הבאנו את תלמידנו הקפוא לשיבה, ובאשר חזר לאיתנו הפך להיות אחד מתלמידיו עד הגיעו לעמדת מורה ראשון בה.

בספרו זאת מלאו עיני גרשון דמי חות כשסיים גרשון את סיפורו, הבבית שהבול מועט קיים בין הלל לתלמיד הלל המורה המדי בוערת בו תשוקת הדעת ותמיד נכון הוא ללמוד מכל אדם. להאזין ולהשיב על שאלותיו היה עצמו הפך להיות חסד עצמו שלו ונאמר: אהבה שלום מתלמידיו של אהרון, אהבה שלום ורועה שלום אהבה את הבריות ומקרבן לתורה.

ועתה — מן הקל אל הכבד, הבה ואפרס לפניכם את ד' מידותיו של הלל שהתורה נדרשת בהן:

א. קל וחומר: סירושו ללמוד מן הקל על החומר (או להפך), כגון:

הצדקים מפרשים את הכתוב „עין הנתן עין לפי משמעותו המרלולית, כלומר, לפי לוקר עינו של אדם שחיבל בעין חברו, ואילו לפי מידתו הראשונה של הלל יש לפרש „מורן” — התחבל בעין חברו חייב לשלם לו פצוים.

הכיצד?

בשמות כ"א כ"ב — מוכר על שור וגזי בעליו לא שבר עליו והוא המית איש או אשה, הרי שהשור יסקל וגם בעליו יומת; אבל אם כושר יושב עליו (על בעליו), ונתן מריו נפשו ככל אשר ירשה, ולכן, — מפרש הלל — אם הכותב מתיר מריו נפש במקרה חמור שמותו מיתה, הרי על אותו כנה וכמה שמותו לאדם לפדות את עינו, שהרי המוכר הוא בעצם שה קל יותר, אשר אינו מחייב עונש מות.

מחמת קוצר היריעה לא נביא עוד דוגמאות להסברת המידות האחרות ורק נפרס אותן, וכל הדר זה ללמוד — ילך אצל הלל וילמד...

ג. גזירה שוה.

ב. בני-אב מכתוב אחד.

ד. בני-אב משני כתובים.

ה. כלל ופרט.

ו. כיצא בו במקום אחד.

ז. דבר הלמד מעניינו.

כשיצאתי מלשכתי של גרשון הלבקר ושותחתי עם אחריים מתלמידי של הלל על מסירותו ללימוד התורה ועל תרופתו, אמר לי אחד מהם: „אחור נער שקפא פעם מקור למען התורה מחמם עתה בתלמודו לבותיהם של תלמידי חכמים...”

שוחחתי אתמול עם גרשון הזקן, לבקר הסנהדרין, הוא סיפר לי סיפור מפליא ביותר אודות הלל מורנו, עתיד הסבלנות ושאינו יודע לאות „יודע אתה, בני — שהלל בא גרשון ועינו הבריקו — שהלל בא מארץ בבא, מקום שם הענין בחקר החיות פעמים שהוא גדול אפילו מאשר כאן...” הוא חייך והמשיך:

„הלל בא ללא מרובה בביתו, לא היה יודע לאיש ולא היתה לו כל אפשרות להתקבל כתלמיד לישבה. הלל בא במבוכה בגלל סרובי לקבלו, תלה בן עינים בוערות ואמר: היכול אתה באמת ובהמים לעמוד בסרובך לתהיר לי ללמוד בבא, גם לאחר שהסברתי לך כי עברתי את לא הדרך הארוכה מבבל לכאן רק לשם מסרה זו? אתה יושב בכאן וטוען כי אין מקום עבדו? קשה מאוד היה להשיב אין האור חודר דרכה, ואילו העשן ושב רוח כפורה, החל העציר מבבל את חייו כאחד מתלמידיו המעולים ביותר. היות הקרה הקפאית, וכשמצאתי היה גשור נקשה וכך עם חסר רוח חיים.

הבאנו את תלמידנו הקפוא לשיבה, ובאשר חזר לאיתנו הפך להיות אחד מתלמידיו עד הגיעו לעמדת מורה ראשון בה.

בספרו זאת מלאו עיני גרשון דמי חות כשסיים גרשון את סיפורו, הבבית שהבול מועט קיים בין הלל לתלמיד הלל המורה המדי בוערת בו תשוקת הדעת ותמיד נכון הוא ללמוד מכל אדם. להאזין ולהשיב על שאלותיו היה עצמו הפך להיות חסד עצמו שלו ונאמר: אהבה שלום מתלמידיו של אהרון, אהבה שלום ורועה שלום אהבה את הבריות ומקרבן לתורה.

ועתה — מן הקל אל הכבד, הבה ואפרס לפניכם את ד' מידותיו של הלל שהתורה נדרשת בהן:

א. קל וחומר: סירושו ללמוד מן הקל על החומר (או להפך), כגון:

הצדקים מפרשים את הכתוב „עין הנתן עין לפי משמעותו המרלולית, כלומר, לפי לוקר עינו של אדם שחיבל בעין חברו, ואילו לפי מידתו הראשונה של הלל יש לפרש „מורן” — התחבל בעין חברו חייב לשלם לו פצוים.

הכיצד?

בשמות כ"א כ"ב — מוכר על שור וגזי בעליו לא שבר עליו והוא המית איש או אשה, הרי שהשור יסקל וגם בעליו יומת; אבל אם כושר יושב עליו (על בעליו), ונתן מריו נפשו ככל אשר ירשה, ולכן, — מפרש הלל — אם הכותב מתיר מריו נפש במקרה חמור שמותו מיתה, הרי על אותו כנה וכמה שמותו לאדם לפדות את עינו, שהרי המוכר הוא בעצם שה קל יותר, אשר אינו מחייב עונש מות.

מחמת קוצר היריעה לא נביא עוד דוגמאות להסברת המידות האחרות ורק נפרס אותן, וכל הדר זה ללמוד — ילך אצל הלל וילמד...

ג. גזירה שוה.

ב. בני-אב מכתוב אחד.

ד. בני-אב משני כתובים.

ה. כלל ופרט.

ו. כיצא בו במקום אחד.

ז. דבר הלמד מעניינו.

כשיצאתי מלשכתי של גרשון הלבקר ושותחתי עם אחריים מתלמידי של הלל על מסירותו ללימוד התורה ועל תרופתו, אמר לי אחד מהם: „אחור נער שקפא פעם מקור למען התורה מחמם עתה בתלמודו לבותיהם של תלמידי חכמים...”

שוחחתי אתמול עם גרשון הזקן, לבקר הסנהדרין, הוא סיפר לי סיפור מפליא ביותר אודות הלל מורנו, עתיד הסבלנות ושאינו יודע לאות „יודע אתה, בני — שהלל בא גרשון ועינו הבריקו — שהלל בא מארץ בבא, מקום שם הענין בחקר החיות פעמים שהוא גדול אפילו מאשר כאן...” הוא חייך והמשיך:

„הלל בא ללא מרובה בביתו, לא היה יודע לאיש ולא היתה לו כל אפשרות להתקבל כתלמיד לישבה. הלל בא במבוכה בגלל סרובי לקבלו, תלה בן עינים בוערות ואמר: היכול אתה באמת ובהמים לעמוד בסרובך לתהיר לי ללמוד בבא, גם לאחר שהסברתי לך כי עברתי את לא הדרך הארוכה מבבל לכאן רק לשם מסרה זו? אתה יושב בכאן וטוען כי אין מקום עבדו? קשה מאוד היה להשיב אין האור חודר דרכה, ואילו העשן ושב רוח כפורה, החל העציר מבבל את חייו כאחד מתלמידיו המעולים ביותר. היות הקרה הקפאית, וכשמצאתי היה גשור נקשה וכך עם חסר רוח חיים.

שוחחתי אתמול עם גרשון הזקן, לבקר הסנהדרין, הוא סיפר לי סיפור מפליא ביותר אודות הלל מורנו, עתיד הסבלנות ושאינו יודע לאות „יודע אתה, בני — שהלל בא גרשון ועינו הבריקו — שהלל בא מארץ בבא, מקום שם הענין בחקר החיות פעמים שהוא גדול אפילו מאשר כאן...” הוא חייך והמשיך:

„הלל בא ללא מרובה בביתו, לא היה יודע לאיש ולא היתה לו כל אפשרות להתקבל כתלמיד לישבה. הלל בא במבוכה בגלל סרובי לקבלו, תלה בן עינים בוערות ואמר: היכול אתה באמת ובהמים לעמוד בסרובך לתהיר לי ללמוד בבא, גם לאחר שהסברתי לך כי עברתי את לא הדרך הארוכה מבבל לכאן רק לשם מסרה זו? אתה יושב בכאן וטוען כי אין מקום עבדו? קשה מאוד היה להשיב אין האור חודר דרכה, ואילו העשן ושב רוח כפורה, החל העציר מבבל את חייו כאחד מתלמידיו המעולים ביותר. היות הקרה הקפאית, וכשמצאתי היה גשור נקשה וכך עם חסר רוח חיים.

הבאנו את תלמידנו הקפוא לשיבה, ובאשר חזר לאיתנו הפך להיות אחד מתלמידיו עד הגיעו לעמדת מורה ראשון בה.

בספרו זאת מלאו עיני גרשון דמי חות כשסיים גרשון את סיפורו, הבבית שהבול מועט קיים בין הלל לתלמיד הלל המורה המדי בוערת בו תשוקת הדעת ותמיד נכון הוא ללמוד מכל אדם. להאזין ולהשיב על שאלותיו היה עצמו הפך להיות חסד עצמו שלו ונאמר: אהבה שלום מתלמידיו של אהרון, אהבה שלום ורועה שלום אהבה את הבריות ומקרבן לתורה.

ועתה — מן הקל אל הכבד, הבה ואפרס לפניכם את ד' מידותיו של הלל שהתורה נדרשת בהן:

א. קל וחומר: סירושו ללמוד מן הקל על החומר (או להפך), כגון:

הצדקים מפרשים את הכתוב „עין הנתן עין לפי משמעותו המרלולית, כלומר, לפי לוקר עינו של אדם שחיבל בעין חברו, ואילו לפי מידתו הראשונה של הלל יש לפרש „מורן” — התחבל בעין חברו חייב לשלם לו פצוים.

הכיצד?

בשמות כ"א כ"ב — מוכר על שור וגזי בעליו לא שבר עליו והוא המית איש או אשה, הרי שהשור יסקל וגם בעליו יומת; אבל אם כושר יושב עליו (על בעליו), ונתן מריו נפשו ככל אשר ירשה, ולכן, — מפרש הלל — אם הכותב מתיר מריו נפש במקרה חמור שמותו מיתה, הרי על אותו כנה וכמה שמותו לאדם לפדות את עינו, שהרי המוכר הוא בעצם שה קל יותר, אשר אינו מחייב עונש מות.

מחמת קוצר היריעה לא נביא עוד דוגמאות להסברת המידות האחרות ורק נפרס אותן, וכל הדר זה ללמוד — ילך אצל הלל וילמד...

ג. גזירה שוה.

ב. בני-אב מכתוב אחד.

ד. בני-אב משני כתובים.

ה. כלל ופרט.

ו. כיצא בו במקום אחד.

ז. דבר הלמד מעניינו.

כשיצאתי מלשכתי של גרשון הלבקר ושותחתי עם אחריים מתלמידי של הלל על מסירותו ללימוד התורה ועל תרופתו, אמר לי אחד מהם: „אחור נער שקפא פעם מקור למען התורה מחמם עתה בתלמודו לבותיהם של תלמידי חכמים...”

שוחחתי אתמול עם גרשון הזקן, לבקר הסנהדרין, הוא סיפר לי סיפור מפליא ביותר אודות הלל מורנו, עתיד הסבלנות ושאינו יודע לאות „יודע אתה, בני — שהלל בא גרשון ועינו הבריקו — שהלל בא מארץ בבא, מקום שם הענין בחקר החיות פעמים שהוא גדול אפילו מאשר כאן...” הוא חייך והמשיך:

„הלל בא ללא מרובה בביתו, לא היה יודע לאיש ולא היתה לו כל אפשרות להתקבל כתלמיד לישבה. הלל בא במבוכה בגלל סרובי לקבלו, תלה בן עינים בוערות ואמר: היכול אתה באמת ובהמים לעמוד בסרובך לתהיר לי ללמוד בבא, גם לאחר שהסברתי לך כי עברתי את לא הדרך הארוכה מבבל לכאן רק לשם מסרה זו? אתה יושב בכאן וטוען כי אין מקום עבדו? קשה מאוד היה להשיב אין האור חודר דרכה, ואילו העשן ושב רוח כפורה, החל העציר מבבל את חייו כאחד מתלמידיו המעולים ביותר. היות הקרה הקפאית, וכשמצאתי היה גשור נקשה וכך עם חסר רוח חיים.

הבאנו את תלמידנו הקפוא לשיבה, ובאשר חזר לאיתנו הפך להיות אחד מתלמידיו עד הגיעו לעמדת מורה ראשון בה.

בספרו זאת מלאו עיני גרשון דמי חות כשסיים גרשון את סיפורו, הבבית שהבול מועט קיים בין הלל לתלמיד הלל המורה המדי בוערת בו תשוקת הדעת ותמיד נכון הוא ללמוד מכל אדם. להאזין ולהשיב על שאלותיו היה עצמו הפך להיות חסד עצמו שלו ונאמר: אהבה שלום מתלמידיו של אהרון, אהבה שלום ורועה שלום אהבה את הבריות ומקרבן לתורה.

ועתה — מן הקל אל הכבד, הבה ואפרס לפניכם את ד' מידותיו של הלל שהתורה נדרשת בהן:

א. קל וחומר: סירושו ללמוד מן הקל על החומר (או להפך), כגון:

הצדקים מפרשים את הכתוב „עין הנתן עין לפי משמעותו המרלולית, כלומר, לפי לוקר עינו של אדם שחיבל בעין חברו, ואילו לפי מידתו הראשונה של הלל יש לפרש „מורן” — התחבל בעין חברו חייב לשלם לו פצוים.

הכיצד?

בשמות כ"א כ"ב — מוכר על שור וגזי בעליו לא שבר עליו והוא המית איש או אשה, הרי שהשור יסקל וגם בעליו יומת; אבל אם כושר יושב עליו (על בעליו), ונתן מריו נפשו ככל אשר ירשה, ולכן, — מפרש הלל — אם הכותב מתיר מריו נפש במקרה חמור שמותו מיתה, הרי על אותו כנה וכמה שמותו לאדם לפדות את עינו, שהרי המוכר הוא בעצם שה קל יותר, אשר אינו מחייב עונש מות.

מחמת קוצר היריעה לא נביא עוד דוגמאות להסברת המידות האחרות ורק נפרס אותן, וכל הדר זה ללמוד — ילך אצל הלל וילמד...

ג. גזירה שוה.

ב. בני-אב מכתוב אחד.

ד. בני-אב משני כתובים.

ה. כלל ופרט.

ו. כיצא בו במקום אחד.

ז. דבר הלמד מעניינו.

כשיצאתי מלשכתי של גרשון הלבקר ושותחתי עם אחריים מתלמידי של הלל על מסירותו ללימוד התורה ועל תרופתו, אמר לי אחד מהם: „אחור נער שקפא פעם מקור למען התורה מחמם עתה בתלמודו לבותיהם של תלמידי חכמים...”

שוחחתי אתמול עם גרשון הזקן, לבקר הסנהדרין, הוא סיפר לי סיפור מפליא ביותר אודות הלל מורנו, עתיד הסבלנות ושאינו יודע לאות „יודע אתה, בני — שהלל בא גרשון ועינו הבריקו — שהלל בא מארץ בבא, מקום שם הענין בחקר החיות פעמים שהוא גדול אפילו מאשר כאן...” הוא חייך והמשיך:

„הלל בא ללא מרובה בביתו, לא היה יודע לאיש ולא היתה לו כל אפשרות להתקבל כתלמיד לישבה. הלל בא במבוכה בגלל סרובי לקבלו, תלה בן עינים בוערות ואמר: היכול אתה באמת ובהמים לעמוד בסרובך לתהיר לי ללמוד בבא, גם לאחר שהסברתי לך כי עברתי את לא הדרך הארוכה מבבל לכאן רק לשם מסרה זו? אתה יושב בכאן וטוען כי אין מקום עבדו? קשה מאוד היה להשיב אין האור חודר דרכה, ואילו העשן ושב רוח כפורה, החל העציר מבבל את חייו כאחד מתלמידיו המעולים ביותר. היות הקרה הקפאית, וכשמצאתי היה גשור נקשה וכך עם חסר רוח חיים.

הבאנו את תלמידנו הקפוא לשיבה, ובאשר חזר לאיתנו הפך להיות אחד מתלמידיו עד הגיעו לעמדת מורה ראשון בה.

בספרו זאת מלאו עיני גרשון דמי חות כשסיים גרשון את סיפורו, הבבית שהבול מועט קיים בין הלל לתלמיד הלל המורה המדי בוערת בו תשוקת הדעת ותמיד נכון הוא ללמוד מכל אדם. להאזין ולהשיב על שאלותיו היה עצמו הפך להיות חסד עצמו שלו ונאמר: אהבה שלום מתלמידיו של אהרון, אהבה שלום ורועה שלום אהבה את הבריות ומקרבן לתורה.

ועתה — מן הקל אל הכבד, הבה ואפרס לפניכם את ד' מידותיו של הלל שהתורה נדרשת בהן:

א. קל וחומר: סירושו ללמוד מן הקל על החומר (או להפך), כגון:

הצדקים מפרשים את הכתוב „עין הנתן עין לפי משמעותו המרלולית, כלומר, לפי לוקר עינו של אדם שחיבל בעין חברו, ואילו לפי מידתו הראשונה של הלל יש לפרש „מורן” — התחבל בעין חברו חייב לשלם לו פצוים.

הכיצד?

בשמות כ"א כ"ב — מוכר על שור וגזי בעליו לא שבר עליו והוא המית איש או אשה, הרי שהשור יסקל וגם בעליו יומת; אבל אם כושר יושב עליו (על בעליו), ונתן מריו נפשו ככל אשר ירשה, ולכן, — מפרש הלל — אם הכותב מתיר מריו נפש במקרה חמור שמותו מיתה, הרי על אותו כנה וכמה שמותו לאדם לפדות את עינו, שהרי המוכר הוא בעצם שה קל יותר, אשר אינו מחייב עונש מות.

